

Nina Jamar, Alenka Šauperl

ZGRADBA IZVLEČKOV

LOGIČNA STRUKTURA IZVLEČKOV NA PODROČJU SOCIALNEGA DELA

UVOD

Mihajlov in Giljarevski (1975), *International standard ISO 214* (1976) in njegova slovenska različica *SIST ISO 214:1996* (1996), Skolnik (1979), *ERIC* (1992), Zelenika, (1998), *ANSI/NISO Z39.14-1997* (1997) in *Slovar slovenskega knjižnega jezika z Odzadnjim slovarjem slovenskega jezika in Besediščem slovenskega jezika z oblikoslovnimi podatki* (2000) navajajo, da so izvlečki skrajšana, vendar natančna predstavitev dokumenta. Zaradi zagotovitve točnosti izvlečka *International standard ISO 214* (1976) še posebej poudarja, da izvleček ne sme vsebovati nobenih dodatnih razlag ali kritik, ki jih ne vsebuje že dokument, za katerega se izdeluje izvleček. Glede na te navedbe je zasnovana tudi definicija izvlečka, ki se bo uporabljala za potrebe te raziskave: »Izvleček je skrajšana oblika članka brez dodatne razlage«.

Skrajšana oblika članka na začetku definicije namigne na pričakovanje, da naj bi bili strukturni elementi članka usklajeni s strukturnimi elementi, ki so običajni za znanstvene članke. Kot navaja Milas-Bracović (1987), naj bi bili strukturni elementi običajnega znanstvenega članka: U (uvod), M (metoda), R (rezultati) in D (diskusija). Izvleček naj bi bil točna vsebina vsakega od teh elementov. Predpostavlja se, da je taka struktura izvlečka najbolj razumljiva za tiste, ki izvlečke izdelujejo, in hkrati najbolj informativna za tiste, ki jih berejo. S tako strukturo naj bi bili namreč bralci bolje seznanjeni z vsemi osnovnimi dejstvi, ki so zapisana v članku, in bi tako lažje in hitreje izbrali primerno gradivo zase.

Ali izvlečki na področju socialnega dela res tako predstavljajo vsebino članka, je

raziskovalno vprašanje, na katero daje odgovor prvi del naše raziskave. V drugem delu z uporabniško študijo ugotovljamo zadovoljstvo bralcev z izvlečki z različno vsebino. Ugotoviti, kakšna struktura izvlečkov bi bila primernejša za izvlečke na področju socialnega dela in za oblikovanje navodil za pisanje izvlečkov, je poglobitni namen naše raziskave.

Za izdelovanje izvlečkov obstaja več navodil (Weil *et al.* 1963, UNESCO 1968, *International Standard ISO 214* 1976, Tibbo 1993, *ANSI/NISO Z39.14-1997* 1997, Hartley, Sydes 1997, Hartley, Betts 2009, *How to write an abstract* 2011). Da izvlečki niso vedno napisani po takih nasvetih, so ugotovili že v številnih študijah, ki so vključevale različna področja znanosti (Bartol 1987, 1992 in 1998, Hartley, 1999, 2000, 2003, Kajba 2005, Klasinc 2005, Lužar 2005, Kralj 2006, Vidmar 2006, Erman 2008, Šolar 2008).

V Sloveniji še ni bila opravljena raziskava, ki bi obravnavala izvlečke s področja socialnega dela. Imamo pa slovensko znanstveno revijo *Socialno delo*, ki objavlja članke z izvlečki, in lahko jih primerjamo z izvlečki mednarodne revije *Journal of Social Work*.

ZASNOVA RAZISKAVE

Želja je bila zasnovati navodila za pisanje izvlečkov na področju socialnega dela. Navodila smo zasnovali v dveh delih in tako bo predstavljena tudi naša raziskava. V prvem delu smo analizirali strukturo originalnih izvlečkov (izvlečki, objavljeni v revijah) na področju socialnega dela.

V drugem delu smo na podlagi ugotovitev o najpogostejši vsebini napisali nove izvlečke ter med bralci preverili, kateri od izvlečkov jim bolj ustrezajo: originalni ali novi. Glede na rezultate študije s področja sociologije (Klasinc 2005), ki je še najbližje področju socialnega dela, smo pričakovali, da bodo v izvlečkih s področja socialnega dela najpogosteje navzoči trije strukturni elementi, in sicer ozadje, metoda in rezultati. Zato smo dodali še strukturne elemente, ki jih priporočajo standardi in druga znanstvena dela o vsebini izvlečkov, in oblikovali tudi izboljšane izvlečke z več strukturnimi elementi. Tako naj bi izboljšani izvlečki vsebovali te strukturne elemente: okvir študije, povod in namen, hipoteze, metode, rezultate in sklepe. Nato smo z uporabniško študijo med raziskovalci s področja socialnega dela preverili, kateri od izvlečkov – originalni, prototipni ali izboljšani – jim bolj ustrezajo. Nazadnje smo predlagali navodila za pisce člankov in izvlečkov.

Analiza vsebine objavljenih izvlečkov

Analiza vsebine

V prvem delu raziskave smo morali analizirati vsebino. Neuendorf (2002) analizo vsebine opredeljuje kot metodo za povzemanje in analiziranje sporočil. Erjavec in Poler Kovačič (2007) pišeta o diskurzivni analizi in jo uporabita za analizo novinarskih prispevkov. Šauperl (2005) pa analizo vsebine opredeljuje kot raziskovalno metodo, namenjeno iskanju in prepoznavanju vzorcev vedenja ali dogodkov na podlagi zbranih podatkov, izvajati pa jo je mogoče na besedilu, sliki ali zvoku. Enoto analize (poved, enota govora intervjuvanca ali opazovanca, slika ali sekvenca slik), ki priča o izbranem dogodku ali vedenju, definira raziskovalec pri analizi. Med označevanjem nastane kodirna shema; lahko je določena tudi vnaprej. Gre za identifikacijo vzorcev dogodkov ali vedenja, ki jih ponazarjata frekvenca in zaporedje ponavljanja posameznih kod. Metoda analize vsebine smo uporabili prav zato, ker sta nas zanimala frekvenca in zaporedje ponavljanja posameznih strukturnih elementov

v izbranih izvlečkih na področju socialnega dela. Šauperl (2005) namesto strukturnega elementa uporablja izraz koda.

White in Marsh (2006) ter Mesec (1998) navajajo osnovne korake, po katerih bi morala biti izvedena vsaka raziskava, ki kot metodo uporablja analizo vsebine. Ti koraki so bili upoštevani tudi pri izvedbi te raziskave in so:

- določitev hipoteze ali hipotez,
- identifikacija primernih podatkov (npr. teksta),
- priprava vzorca,
- določitev podatkov, ki se bodo zbirali, in enote analize,
- določitev kodirne sheme, ki omogoča potrditev ali zavrnitev hipoteze,
- kodiranje podatkov,
- preverjanje zanesljivosti kodiranja,
- prilagoditev kodirne sheme (če je to potrebno),
- analiza rezultatov kodiranja,
- uporaba ustreznega statističnega testa in oblikovanje končne teoretske formulacije ter
- pisanje rezultatov.

Za prvi del raziskave, za analizo strukturnih elementov izvlečkov, je bilo v vzorec vključenih po 100 izvlečkov iz slovenske revije *Socialno delo* (SD) in mednarodne revije *Journal of Social Work* (JSW). Izvlečki so bili v omenjenih revijah objavljeni v letih od 2004 do 2009. Ti izvlečki so v nadaljevanju poimenovani originalni izvlečki. Raziskava je potekala od avgusta 2010 do oktobra 2010.

Izvlečke smo za ročno analizo pripravili tako, da smo posamezne stavke vstavili v tabelo in označili s primerno kodo. Stavke je bil enota za zbiranje podatkov (to je element, s katerim smo merili spremenljivko) in hkrati enota analize (vsakemu stavku smo glede na njegove vsebinske značilnosti pripisali lastnosti enega ali več strukturnih elementov in tudi rezultati se nanašajo na vsak stavek posebej).

Kodirno shemo smo povzeli po Šauperl *et al.* (2008), oni pa so jo razvili na podlagi *International standard ISO 214* (1976) in kodirne sheme, ki jo je zasnovala Tibbo (1993). Vsebuje pa te strukturne elemente:

- O – okvir študije: uvod; povedi, ki opredeljujejo raziskovalni okvir ali ozadje študije, prikazujejo predhodne raziskave, ugotovitve, opise, izhodiščne teorije;

- P – povod in namen: povedi, ki opisujejo razloge za izvedbo študije ter cilje, ki jih je študija hotela doseči, oz. razloge za pisanje prispevka in cilje, ki jih je avtor s pisanjem hotel doseči;
- H – hipoteza: povedi, ki vsebujejo trditev, ki je predmet raziskave v pomenu, da se trditev na podlagi ugotovitev študije sprejme ali ovrže;
- M – metoda: povedi, ki opisujejo raziskovalni postopek;
- R – rezultati: to so teoretske ali praktične ugotovitve, podatki, odnosi, učinki, omejitve zanesljivosti in natančnosti, obseg podatkov in pojavov, ki so bili pri raziskovanju doseženi;
- Z – sklepi (zaključki) ali razprava: povedi, ki opisujejo posledice rezultatov na nekaj drugega; navadno so povezani s cilji študije; vsebujejo lahko tudi priporočila, ocene, predloge za uporabo, predloge za nadaljnje raziskave, utemeljitve za sprejetje ali zavrnitev hipoteze.

Preverjanje zanesljivosti kodiranja bi omogočilo dvojno kodiranje. Tega nismo izvedli, ker je bila kodirna shema uporabljena že v nekaj predhodnih študijah. Takrat smo sproti razreševali posamezne negotovosti o tem, kaj sodi med vsebino posameznega strukturnega elementa in kaj ne.

Naše strukturne elemente lahko primerjamo tudi s strukturnimi elementi, ki so običajni za znanstvene članke, in sicer so to: uvod (U), metoda (M), rezultati (R) in diskusija (D) (Milas-Bracović 1987) (preglednica 1). Uvod naj bi vseboval podatke o predmetu raziskave, namenu in obsegu dela, avtor naj bi navajal rezultate sorodnih raziskav, formuliral hipoteze. To je v skladu z okvirom študije v naši kodirni shemi, le da sta pri Milas-Bracović (1987) v uvod vključena tudi strukturna elementa P in H naše kodirne sheme. M in R se popolnoma ujemata. D naj bi glede na Milas-Bracović (1987) vsebovala vzporejanje rezultatov z rezultati, ki so jih predstavili drugi, oceno relevantnosti rezultatov, izdelavo sklepov, potrditev ali zavrnitev hipotez, dodatne nepričakovane sklepe ali sklepe, ki se ne nanašajo neposredno na osnovno temo dela in predloge za nadaljnje delo. Vsebina našega strukturnega elementa Z je skoraj identična vsebini strukturnega elementa D, kot jo opredeljuje Milas-Bracović (1987). Razlika je le v tem, da je pri Milas-Bracović (1987) omenjeno tudi vzporejanje

rezultatov z rezultati, ki so jih predstavili drugi, tega pa pri opredelitvi strukturnega elementa Z kodirne sheme Tibbo (1993) ni mogoče zaslediti.

Našo kodirno shemo lahko primerjamo tudi z navodili za oblikovanje izvlečkov Weila *et al.* (1963) (preglednica 1). Po njihovem mnenju naj bi izvlečki dali odgovore na vprašanja, kaj je bilo spoznanega (rezultati v naši kodirni shemi), zakaj (povod in namen v naši kodirni shemi) ter kako (metoda v naši kodirni shemi) je bilo delo narejeno.

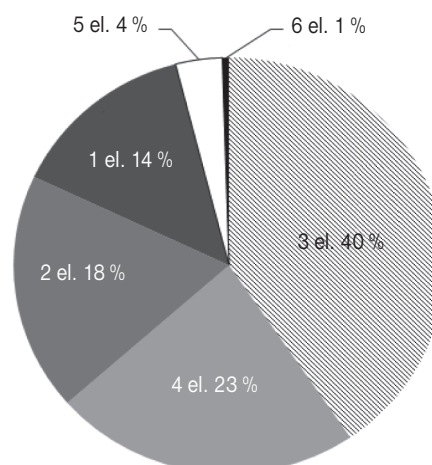
Preglednica 1: Ujemanje strukturnih elementov izvlečka iz različnih virov.

Naši strukturni elementi	Milas-Bracović	Weil <i>et al.</i>
ozadje	uvod	
povod in namen		zakaj?
hipoteza		
metoda	metoda	kako?
rezultati	rezultati	kaj?
zaključki	diskusija	

Navzočnost strukturnih elementov v izvlečkih na področju socialnega dela

Rezultati kodiranja so pokazali, da so v originalnih izvlečkih s področja socialnega dela najpogosteje opazni trije strukturni elementi (40,5 %), sledi navzočnost štirih strukturnih elementov (23 %), dveh (18,5 %), enega (14 %), petih (3,5 %) in šestih strukturnih elementov (0,5 %) (slika 1). Le en izvleček v reviji JSW

Slika 1: Delež izvlečkov glede na število strukturnih elementov (200 izvlečkov = 100 %).

je vseboval vseh šest strukturnih elementov ko-dirne sheme, ki je bila uporabljena v raziskavi.

Trije najpogosteje navzoči strukturni elementi so O (88,5 %), R (83,5 %), Z (57,7 %). Tem strukturnim elementom sledijo še M (45 %), P (9,5 %) in H (1 %) (slika 2). Statistični test hi-kvadrat je pokazal, da se reviji SD in JSW statistično pomembno (5-odstotno tveganje, Yatesov popravek, $df = 1$) razlikujeta v navzočnosti treh strukturnih elementov od šestih (O, R, Z). To so hkrati tudi najpogosteje navzoči strukturni elementi v izvlečkih s področja socialnega dela. Še posebej velika je razlika pri strukturnem elementu Z (29 % SD in 86 % JSW). Glede na pomembnost sklepov raziskave in dejstva, da je izvleček velikokrat edini del članka, ki ga bralec prebere, bi bilo avtorje na to treba še posebej opozoriti. Najpogostejša kombinacija v originalnih izvlečkih s področja socialnega dela je O-R-Z. To je v skladu tako z navzočnostjo števila strukturnih elementov kot z najpogosteje navzočimi posameznimi strukturnimi elementi v izvlečkih.

Tako v trenutni študiji kot tudi v študiji s področja sociologije (Klasinc 2005) so bili v izvlečke najpogosteje vključeni trije strukturni elementi, vendar ne isti. Na področju socialnega dela so bili ti strukturni elementi O-R-Z, na področju sociologije pa O-M-R. V primeru socialnega dela je večji poudarek na zaključkih, v primeru sociologije pa na metodi.

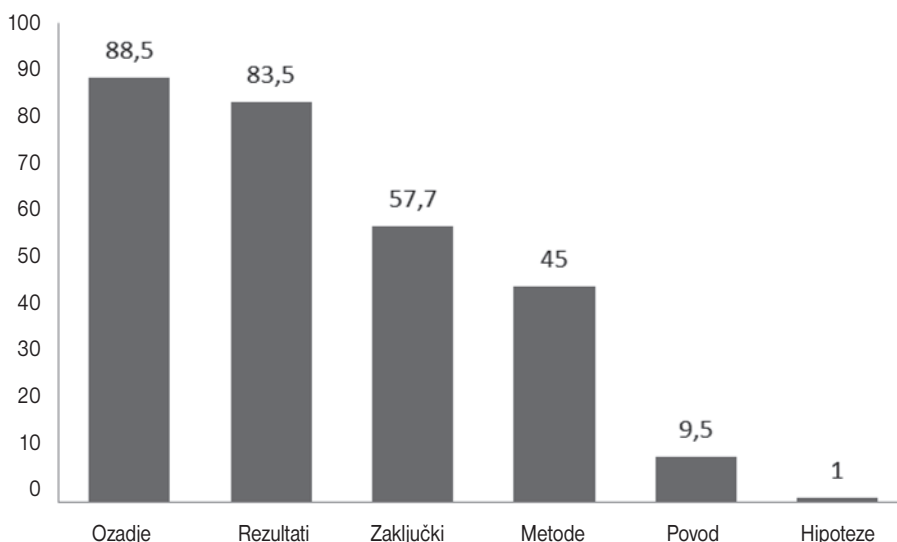
Prototipni in izboljšani izvlečki

Ko smo dobili podatke o najpogosteje navzočih strukturnih elementih v izvlečkih na področju socialnega dela, smo lahko izdelali vzorec za prototipe. Prototipi so najpogosteje objavljena vsebina originalnih izvlečkov s področja socialnega dela, torej strukturni elementi ozadje, rezultati in sklepi. Za uporabniško študijo smo izdelali vzorec po 12 izvlečkov iz slovenske revije SD in mednarodne revije JSW. Teh 24 izvlečkov je bilo izbranih iz vzorca za prvi del raziskave in so bili v omenjenih revijah objavljeni v letu 2009. Originalne izvlečke smo predelali tako, da so ustrezali najpogostejši strukturi in dolžini.

Originalni izvlečki so v povprečju vsebovali sto dvainosemdeset besed v osmih stavkih. To pomeni, da je bilo v posamezen stavek vključenih povprečno triindvajset besed.

Rezultati prvega dela raziskave so pokazali, da originalni izvlečki s področja socialnega dela najpogosteje vsebujejo strukturne elemente O (88,5 %), R (83,5 %), Z (57,7 %), skupaj 229,5 (O+R+Z). Če številka 229,5 pomeni 100 %, potem to pomeni, da je strukturni element O navzoč z 39 %, R s 36 % in Z s 25 %. To pomeni 3 stavke za strukturna elementa O in R ter dva stavka za strukturni element Z. Glede na to, da je stavkov osem in da bodo prototipi vsebovali sto dvainosemdeset besed, je vsak stavek vseboval povprečno triindvajset besed.

Slika 2: Odstotek izvlečkov s posameznim strukturnim elementom.

Ker prototipni izvešček ne vsebuje standardno priporočenih strukturnih elementov, za katere se predvideva, da zagotavljajo največjo možno informativno vrednost bralcu, smo se odločili vsebino izboljšati in oblikovati še vzorec izboljšanih izveščkov. Ti naj bi vsebovali te strukturne elemente: ozadje, namen, opis metode, vzorec, direktni rezultati, sklep.

Strukturne elemente vzorca za izboljšane izveščke smo oblikovali na podlagi izkušenj v pilotni študiji (Jamar, Šauperl 2009) in trenutni raziskavi, ki sta nam dali vpogled v najpogosteje navzoče strukturne elemente v originalnih izveščkih. Usklajeni so bili tudi z UMRD strukturo znanstvenega članka (Milas-Bracović 1987). To pomeni, da izboljšani izvešček v skrajšani obliki kaže vsebino in strukturo svojega članka. To je tudi v skladu z definicijo izveščka v našem uvodu. Število besed pa je usklajeno s predlogom mednarodnega standarda ISO 214 (*International Standard ISO 214 1976*), ki navaja, da naj bi izvešček vseboval manj kot 250 besed. Zato naši izboljšani izveščki obsegajo dvesto petdeset besed v enajstih stavkih. To pomeni v povprečju triindvajset besed na stavek in je v skladu s povprečnim številom besed v stavku originalnih izveščkov.

V strukturni element uvod (U) izboljšanega izveščka sodita dva stavka ozadja (O) ter en stavek povoda in namena (P). V ozadju je opredeljen raziskovalni okvir, ozadje študije, prikazane so predhodne raziskave, ugotovitve, opisi in izhodiščne teorije. Ob tem velja poudariti, da naj ozadje ne zajema opisov osrednje teme prispevka. V povodu in namenu so opisani razlogi za izvedbo študije in cilji, ki jih je študija želela doseči. V strukturni element metoda (M) sodila dva stavka opisa metode (M-O) in en stavek opisa vzorca (V). V metodi je opisan raziskovalni postopek. Jamar in Šauperl (2009) posebej poudarjata, da mora iti za natančen opis uporabljene metode in ne samo za navedbo. V primeru vzorca pa velja omeniti, da Kralj (2006) navaja, da bi opis vzorca sicer lahko bil del strukturnega elementa metoda, vendar pomeni zelo specifično vsebino, ki si zaradi natančnih opredelitev (npr. število posameznikov, vključenih v raziskavo, ali od kod

je bil vzet vzorec) zasluži posebno pozornost.

Tudi Kajba (2005) in Erman (2008) navajata, da bi tako raziskava kot predmet raziskave (torej vzorec) morala biti časovno in lokacijsko opredeljena. Pod strukturni element rezultati (R) izboljšanega izveščka sodijo trije stavki direktnih rezultatov (ta element priporočata Lužar 2005 in Šolar 2008). To pomeni, da poročamo samo o rezultatih, dobljenih iz raziskave, predstavljene v članku, na pa tudi o rezultatih raziskav, ki jih članek navaja iz drugih virov. Pod strukturni element diskusija (D) pa v primeru izboljšanega izveščka sodita dva stavka sklepa. Opisujeta posledice rezultatov na subjekte ali objekte, ki niso bili del študije, in možnosti za nadaljnje raziskovalno delo.

Če strukturo izboljšanega izveščka primerjamo z našo kodirno shemo, vidimo, da ni bil dodan noben nov strukturni element. Sta pa strukturna elementa metoda in rezultati bolj natančno opredeljena. Strukturni element hipoteza ni vključen v izboljšani izvešček, ker so hipoteze pomembne v fazi načrtovanja raziskave; tedaj pomenijo temelj, na katerem se bo gradila raziskava. V primeru kratke predstavitve vsebine članka pa nas zanima predvsem tisto, kar je povezano z raziskavo samo in ne s predhodnimi raziskavami, na podlagi katerih so večinoma zasnovane hipoteze. Tako kot ta raziskava so tudi vse predhodne raziskave izveščkov (Lužar 2005, Kajba 2005, Klasinc 2005, Vidmar 2006, Kralj 2006, Šolar 2008, Erman 2008) ugotovile, da objavljeni izveščki hipoteze navajajo v zelo majhnih odstotkih. Torej očitno tudi avtorji izveščkov sami menijo, da navedba hipotez v izveščku ni potrebna.

Uporabniška študija

Da pa bi še preverili, ali so raziskovalci zadovoljni z originalnimi izveščki ali pa si mogoče želijo tudi druge strukturne elemente, smo jim v branje ponudili izveščke z različno vsebino: originalne, prototipne in izboljšane.

To smo storili s pomočjo ankete. V njej je sodelovalo 48 raziskovalcev. Raziskava je potekala od avgusta 2011 do oktobra 2012.

Raziskovalce na področju socialnega dela smo za sodelovanje prosili po elektronski pošti.

Čeprav je prva raziskovalka poznala identiteto anketirancev, je njihova anonimnost v vseh poročilih zagotovljena. Cilj naše raziskave je bil predstaviti le skupne, združene rezultate.

Vsak izmed raziskovalcev je dobil v oceno po dva originalna, dva prototipa in dva izboljšana izvlečka, vendar v mešanem zaporedju. Ocenili so jih lahko z ocenami od 1 do 5, pri tem je bila 1 najslabša, 5 pa najboljša ocena. Seveda niso vedeli, katero obliko izvlečka ocenjujejo, niti jim niso bili na voljo bibliografski podatki o posameznem članku. Pri tem smo pazili na to, da nihče izmed osemindesetih raziskovalcev ni dobil v oceno originalnega izvlečka in nato še prototipa ali izboljšane izvlečka istega članka. Zastavili naj bi si vprašanje: »Ali je izvleček dovolj informativen, da bi po tem, ko ga preberem, in ne da bi prebral celoten članek, lahko ocenil, ali bi mi lahko koristil pri mojem raziskovalnem delu ali ne?« Njihove ocene so dale odgovor na to, katera oblika izvlečka (originalni, prototip, izboljšani izvleček) se njim zdi najprimernejša. Nam pa so nakazali osnovne smernice, kako napisati navodila za pisanje izvlečkov na področju socialnega dela.

Raziskovalci na področju socialnega dela so originalne izvlečke ocenili s povprečno oceno 3,61, prototipe s povprečno oceno 3,34, izboljšane izvlečke pa s povprečno oceno 3,77. Razlika je neznatna in kaže na to, da tudi od raziskovalcev nismo dobili jasnega rezultata, katera izmed struktur O-M-R (originalni izvlečki, prototipi) ali O-M-R-Z (izboljšani) jim bolj ustreza.

RAZPRAVA

Pri zasnovi raziskave smo omenili, da gre glede na rezultate študije s področja sociologije (Klasinc 2005), ki je še najbližje področju socialnega dela, pričakovati, da bodo v izvlečkih s področja socialnega dela najpogosteje navzoči trije strukturni elementi, in sicer O, M in R. Rezultati trenutne raziskave tega niso potrdili, saj so bili v izvlečkih na področju socialnega dela najpogosteje navzoči trije drugi strukturni elementi, in sicer O, R in Z.

Pri zasnovi raziskave smo tudi pričakovali, da bodo navodila za pisanje izvlečkov

na področju socialnega dela vsebovala te strukturne elemente: okvir študije, povod in namen, hipoteze, metodo, rezultate in sklepe. Rezultati raziskave so pokazali, da je možno določiti optimalno strukturo izvlečkov na področju socialnega dela. Ta naj bi upoštevala znane strukture UMRD za pisanje znanstvenih člankov (ali OMRZ, če upoštevamo terminologijo, uporabljeno v naši kodirni shemi). Ta optimalna struktura pa ne vsebuje strukturnega elementa hipoteza, saj je navzoča le v 1 % izvlečkov na področju socialnega dela.

S podrobnejšimi opredelitvami (opis metode, direktni rezultati) in delitvijo posameznih strukturnih elementov (metoda, vzorec) smo želeli izvlečke bolj približati uporabnikom. Razlike med povprečnimi ocenami za originalne (3,61), prototipe (3,34) in izboljšane izvlečke (3,77) so zelo majhne, a imajo izboljšani vendarle najvišjo oceno.

Majhna razlika med navzočnostjo strukturnih elementov, če primerjamo originalne izvlečke (O-M-R), prototipe (O-M-R) in izboljšane izvlečke (O-M-R-Z), lahko pojasni zelo majhne razlike med njihovimi povprečnimi ocenami. Razlika je namreč samo v navzočnosti strukturnega elementa Z v primeru izboljšanih izvlečkov. Razliko med oceno 3,77 in 5, ki bi bila najvišja možna ocena, pa bi lahko pripisali nepravilni prilagoditvi vsebine izvlečka potrebam raziskovalcev oziroma uporabnikov in temu, da izvlečki morda niso pokrivali raziskovalnega področja anketirancev (jih torej niso resnično zanimali). Vredno bi bilo opraviti drugo raziskavo z nekoliko drugačno zasnovano.

Postavili pa smo si tudi vprašanje, ali so navodila v mednarodnem standardu za pisanje izvlečkov primerna za družbene vede. V revijah *Socialno delo* in *Journal of Social Work* ni bilo izvlečkov s povedmi, ki jih ne bi bilo mogoče vključiti v enega izmed predlaganih strukturnih elementov uporabljene kodirne sheme. To pomeni, da so navodila za izdelovanje izvlečkov lahko primerna.

Glede na rezultate in na to, da naj bi izvleček izražal vsebino celotnega članka, vsem, ki se ukvarjajo s pisanjem navodil za izvlečke, svetujemo, naj navodila upoštevajo strukturo

UMRD, ki naj bo podkrepjena s potrebnimi napotki glede vsebine znotraj posameznega strukturnega elementa.

SKLEP

Prvi del raziskave je dal odgovor na vprašanje, kaj vsebujejo izvlečki. To smo ugotovili z analizo vsebine. V drugem delu smo izvedli uporabniško študijo, v kateri smo preverili, kakšna struktura izvlečkov naj bi bila primerna za izvlečke na področju socialnega dela. Za konec pa predlagamo tudi navodila za pisanje izvlečkov.

Izvečki s področja socialnega dela naj bi vsebovali podatke o okviru, povodu in namenu (U), metodah (M), rezultatih (R) in sklepih (D) študije, ki jo predstavljajo. Število besed v izvlečku naj bi bilo usklajeno s standardom ISO 214 (*International Standard ISO 214 1976*), ki navaja, da naj bi izvleček vseboval do 250 besed. Vsebina izvlečka pa naj bi bila predstavljena v enem samem odstavku (*ERIC 1992*).

VIRI

ANSI/NISO Z39.14-1997 (1997). *Guidelines for abstracts*. Bethesda: NISO.

BARTOL, T. (1987), *Zajemanje in selektivno širjenje domačih živinorejskih znanstvenih in strokovnih informacij*. Ljubljana: Biotehniška fakulteta (diplomsko delo).

- (1992), Analiza 24. letnika revije *Sodobno kmetijstvo* glede na zastopanost in kakovost izvlečkov. *Sodobno kmetijstvo*, 25, 7/8: 296–299.

- (1998), Navodila za pripravo izvlečkov v slovenskih publikacijah s področja gozdarstva. *Gozdarski vestnik*, 56, 3: 173–177.

ERIC (1992), *Processing manual: rules and guidelines for the acquisition, selection, and technical processing of the documents and journal articles by the various components of the ERIC network*. Section VI, Abstracting/Annotating. Washington: Educational Resources Information Center.

ERJAVEC, K., POLER KOVAČIČ, M. (2007), *Kritična diskurzivna analiza novinarskih prispevkov*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

ERMAN, K. (2008), *Struktura izvlečkov v znanstvenih serijskih publikacijah s področja francoskega jezikoslovja in književnosti*. Ljubljana: Filozofska

fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo.

HARTLEY, J. (1999), Applying ergonomics to Applied Ergonomics: using structured abstracts. *Applied Ergonomics*, 30, 535–541.

- (2000), Are structured abstracts more or less accurate than traditional ones? A study in the psychological literature. *Journal of Information Science*, 26, 4: 273–277. Hartley, J. (2003),

Improving the clarity of journal abstracts in psychology: the case for structure. *Science Communication*, 24, 3: 366–379.

HARTLEY, J., BETTS, L. (2009), Common weaknesses in traditional abstracts in the social sciences. *Journal of the American society for information science and technology*, 60, 10: 2010–2018.

HARTLEY, J., SYDES, M. (1997), Are structured abstracts easier to read than traditional ones. *Journal of Research in Reading*, 20, 2: 122–136.

How to write an abstract (2011). Dostopno na: [http://www.emeraldinsight.com/authors/guides/write/abstracts.htm?part=1&PHPSESSID=Imp1027tv88uvrqqcgilirgah0#2](http://www.emeraldinsight.com/authors/guides/write/abstracts.htm?part=1&PHPSESSID=Imp1027tv88uvrqqcgilirgah0#2http://www.emeraldinsight.com/authors/guides/write/abstracts.htm?part=1&PHPSESSID=Imp1027tv88uvrqqcgilirgah0#2) (16. 3. 2011).

International standard ISO 214 (1976), Documentation – Abstracts for publications and documentation. [S. l.]: International Organization for Standardization.

JAMAR, N., ŠAUPERL, A. (2009), Struktura izvlečkov s področja materialov in tehnologij. *Knjižnica*, 53, 1–2: 77–97.

KAJBA, Z. (2005), *Struktura izvlečkov v strokovno-znanstvenih revijah s področja slavistike*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo (diplomsko delo).

KLASINC, J. (2005), *Struktura izvlečkov s področja sociologije*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo (diplomsko delo).

KRALJ, T. (2006), *Struktura izvlečkov v psihologiji*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo (diplomsko delo).

LUŽAR, S. (2005), *Struktura izvlečkov v farmaciji*. Ljubljana: Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo (diplomsko delo).

MESEC, B. (1998), *Uvod v kvalitativno raziskovanje v socialnem delu*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.

- MIHAJLOV, A. I., GILJAREVSKIJ, R. S. (1975), *Uvodni tečaj o informatiki / dokumentaciji*. Ljubljana: Centralna tehniška knjižnica Univerze v Ljubljani.
- MILAS-BRACOVIČ, M. (1987), Struktura znanstvenog članka i njegovog autorskog sažetka = The structure of scientific papers and their author abstracts. *Informatologia Jugoslavica*, 19, 1-2: 51-67.
- NEUENDORF, K. A. (2002), *The content analysis guidebook*. Thousand Oaks, London, New Delhi: Sage.
- SIST ISO 214:1996 (1996), *Dokumentacija = Documentation. Izvlečki za publikacije in dokumentacija = Abstracts for publications and documentation*. Ljubljana: Slovenski inštitut za standardizacijo.
- SKOLNIK, H. (1979), Historical development of abstracting. *Journal of Chemical Information and Computer Sciences*, 19, 4: 215-218.
- Slovar slovenskega knjižnega jezika z Odzadnjim slovarjem slovenskega jezika in Besediščem slovenskega jezika z oblikoslovnimi podatki* (2000). Ljubljana: DZS.
- ŠAUPERL, A. (2005), Kvalitativne raziskovalne metode. V: *Raziskovalne metode v bibliotekarstvu, informacijski znanosti in knjigarstvu*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo (149-162).
- ŠAUPERL, A., KLASINC J., LUŽAR, S. (2008), Components of abstracts: logical structure of scholarly abstracts in pharmacology, sociology and linguistics and literature. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 59, 9: 1420-1432.
- ŠOLAR, S. (2008), *Struktura izvlečkov v bibliotekarstvu*. Ljubljana: Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo (diplomsko delo).
- TIBBO, H. (1993), *Abstracting, information retrieval and the humanities*. Chicago, London: American Library Association.
- UNESCO (1968). *Guide for the preparation of author's abstracts for publication*. Pariz: Unesco.
- VIDMAR, P. (2006), *Struktura izvlečkov s področja pedagogike*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo (diplomsko delo).
- WEIL, B. H., ZAREMBER, I, OWEN, H. (1963), Technical abstracting fundamentals. III. Publishing abstracts in primary journals. *Journal of Chemical Documentation*, 3, 3: 132-136.
- WHITE, M. D., MARSH, E. E. (2006), Content analysis: a flexible methodology. *Library Trends*, 55, 1: 22-45.
- ZELENKA, R. (1998), *Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog dijela*. Reka: Ekonomski fakultet.

v domu ne pripravljajo, podpora in pomoč svojcev pa velikokrat nista dovolj, zato se vloga in pomen socialnega dela v takem okolju še povečujeta. Pomembno je sodelovanje socialnih delavcev v vseh fazah priprave starega človeka na sprejem v dom za stare, zato je pomembno nadaljevati raziskovanje tega specifičnega področja socialnega dela v domu, ga redno evalvirati in strokovno razvijati.

KLJUČNE BESEDE: starost, institucionalno varstvo, sprejemne procedure, ruralno okolje, socialno delo.

Andreja Kornhauser je mlada diplomantka s področja socialnega dela. Področje njenega interesa je ugotavljanje spremenjenih potreb po socialnem delu v lokalnem okolju, predvsem na področju domov za stare ljudi. Kontakt: andrejakornhauser62@gmail.com.

Jana Mali je doktorica znanosti socialnega dela, zaposlena na Fakulteti za socialno delo Univerze v Ljubljani kot docentka za področje socialnega dela. Raziskovalno in pedagoško se ukvarja s socialnim delom s starimi ljudmi, socialnim delom z osebami z demenco, supervizijo v socialnem delu, metodami socialnega dela, dolgotrajno oskrbo. Kontakt: jana.mali@fsd.uni-lj.si.

Nina Jamar, Alenka Šauperl

ZGRADBA IZVLEČKOV

LOGIČNA STRUKTURA IZVLEČKOV NA PODROČJU SOCIALNEGA DELA

Glavni namen raziskave je bil ugotoviti, kakšna struktura izvlečkov bi bila najbolj primerna za izvlečke na področju socialnega dela ter na podlagi teh spoznanj oblikovati navodila za njihovo pisanje. Raziskava je potekala v treh delih. V prvem delu smo s pomočjo analize vsebine analizirali strukturo izvlečkov objavljenih v serijskih publikacijah s področja socialnega dela. Drugi del raziskave je predstavljal izdelavo prototipov in izboljšanih izvlečkov ter uporabniško študijo ustreznosti izvlečkov oziroma zadovoljstva bralcev z izvlečki z različno vsebino. Na podlagi teh dveh delov raziskave so bila zasnovana navodila za pisanje izvlečkov na področju socialnega dela. Rezultati raziskave so pokazali, da je možno določiti optimalno strukturo izvlečkov na področju socialnega dela, ki naj bi se držala znane UMRD (uvod,

metode, rezultati, diskusija) strukture za pisanje znanstvenih člankov.

KLJUČNE BESEDE: serijske publikacije, socialno delo, izvlečki, standardi, navodila, dokumentalistika.

Nina Jamar, mag. bibliotekarsta, je študirala na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Zaposlena je na občinski knjižnici na Jesenicah. Ukvarja se z raziskovanjem izdelovanja povzetkov. Kontakt: ninajamar@gmail.com.

Dr. Alenka Šauperl, izr. prof., je zaposlena na Oddelku za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani. Kontakt: alenka.sauperl@ff.uni-lj.si.

important and takes place in different times, in which an older person deals with the institution. The paper shows, how residents experience a period before the arrival in a home and what kind of support they need to integrate into a new living environment. Attention is drawn to preparation time for the arrival in the home in three stages: before the admission in the home, at the time of arrival and after getting into the home. Findings for specific, Prekmurje environment, largely indicate a need for individualized work of social workers with the older people. Residents do not prepare themselves for living in the institution. The support and assistance of their family members is often not sufficient, so the role and importance of social work in such an environment is increasing. It is important that social workers are part of the preparations for admission into the home for the elderly, so it is important to continue research, evaluation and developing of this specific area of social work.

KEY WORDS: ageing, institutional care, admission procedures, rural settings, social work.

Andreja Kornhauser is a young graduate in social work. The scope of her interest is to identify changes in demand for social work in the local environment, particularly in the home for older people. Contact: andreakornhauser62@gmail.com.

Jana Mali, PhD, is a Senior Lecturer at Faculty of social work, University of Ljubljana. Her areas of research and teaching include social work with older people, social work with people with dementia, supervision and methods of social work, long-term care. Contact: jana.mali@fsd.uni-lj.si.

Nina Jamar, Alenka Šauperl

THE COMPONENTS OF ABSTRACTS

THE LOGICAL STRUCTURE OF ABSTRACTS IN THE AREA OF SOCIAL WORK

The main purpose of this research was to find the most appropriate structure of abstracts in the area of social work, and develop guidelines for writing them. First, the components of abstracts published in journals were analyzed. Then the prototypes and improved abstracts were written and tested with a user study. The results show that it is possible to

determine the optimum structure for abstracts from the area of social work. This structure should follow the known IMRD format (introduction, methods, results, discussion).

KEY WORDS: scientific journals, social work, abstracts, standards, guidelines, documentation.

Nina Jamar is a postgraduate student at Department of Library and Information Science and Book Studies, University of Ljubljana, Faculty of Arts. Her research interest is abstracting. She is employed in public library and partly also in music school library. Contact: ninajamar@gmail.com.

Alenka Šauperl, PhD, is an Associate Professor, employed at Department of Library and Information Science and Book Studies, University of Ljubljana, Faculty of Arts. Contact: alenka.sauperl@ff.uni-lj.si.